

PERU MAKUR

Peru Makur agure gizajoa, zarren zarrez ezetarako gauza ez zalako, emendik destaiña, ortik bekoki illuna, andik agiraka garratza, ta beti goseak illik, guztiz txarto bizi zan bere seme ta errenagaz, eurok etxeko txakurrari aitari baiño jaramon geiago egiten eutsoela.

Ain atsekabe ta ain errukarri bizi zan eguretxuaren belarrietara eldu zan bein albista edo izpar au: Erregeri lapurretan egin eutsoela, txingi edo pitxi eder asko ostu eutsoezala, ta sari andi bat aginduta egoala lapurrak nortzuk ziran agertzen ebanarentzat.

Peruk ere kolkorako esan eban: "Araxe joan bear joat, eta iru edo lau eguneko jan-edana eskuratuko joat edozelan be, ta gero zuzitu nagielat gura ba joek... Niri zer? Zer galduko joat, ba? Ez asko, gaur darabildan bizimodua baiño eriotza berbera asko txarrago ez dok-eta".

Esan ta egin, itzi semea ta errena (pozarren oneik agurea etxetik aldendu jakenean), artu Errege-uriko bidea, ta ba joian txairo ta bizkor gure Peru, bere baserritar jantzi zar ipingitsu (remendado) nabarraz, Jaunari erreguka alik ondoen atara egiala arazo artatik.

Errege ta onen ingurukoen aurrera agertu zanean, ere arpegi txirnur zirnela ta bere soiñeko marroxak (desaliñado) ikusi orduko asi ziran guztiak bane purrustadaka; batak iñoan: "Zer dakar kaiku zar onek ona?". Besteak: "Au, ere erri koskorreko txiñel nagusia edo da", Onek: "Gizonak, *astronorntr* onek izanai begituta edo igarriko dau, ta katalajo andi bat ekarriozue! Arek: Eskuana aldea nundik nora dan ete daki gero beronek!

Txoriak mozoloa erabilli oi daben lez, irri ta bane erabillen gizajoa. Erregek, orraitino, barreka-barreka esan eutson: "Aitaita, adorerik ba al dozu artu dozun zeregiña bide onera eroateko? —Bai, jauna -erantzun eban-, emon bekit iru edo lau eguneko epea, ta zerbait egingo da. —Baita emongo jatzu epe ori, ta oraintxe aginduko dot neure jauregiko eskaratzeko morroiak jan eta edan emon dagitzuela.

Joan zan, ba, Peru Makur eskaratzera, zokondo baten maaitxo bat iprñi eutsoen, eta morroi batek bazkari ederra eroan eutson; argitu jakon gogoa agureari, ta urdailla ondo bete ebanean, esan eutson bere buruari, bazkari bat arrapatu bala gogoraturik: "Bat orraitik, eskuan jaukat, onek ez jaustak igesi egingo

Morroia adi-adi ta zurt begira egon jakon zatitxo baten, eta lagunakana eldu zanean, zurbil eta arnasa barik azaldu eutsen agureari entzundakoa, ta ikaratu ziran guztiak, eurak ziran ba lapurrak eta. "Agure kaiku orrek igarri egin ete jauskuk ba? euren artean—; aparia beste batek eroan daiola, ia zer urteten dan

Alan egin eben; orduan be agureak aparria amaitueran, esan eban: "Bi jausi dozak; biar ta etzi jausiko dozak besteak be, ta ez naioak ain txarto Agureak esakun onetan janaldien kontua erabillan.

Morroia joan zan arin besteakana, eta esan eutsen:

— Arraiya, mutillak! Gureak egin jok, galduak gaituk! Auxe ta auxe esan jok agure demoniño orrek, dana jakik.

Larriru ziran mutillak, eta azkenez itundu (convenir) ziran agureari itz egin bear jakola ta beregaz aitu, ia onean zuzendu al eitekean zoritxarreko arazoa. Urreratu jakon, ba, agureari morroien artean burn egiten ebana, ta autortu eutson eurak zirala Erregeri ostu eutsoenak, eta gertu egozala atzera emoteko ostu ebena; baiña, Jaungoikoarren, ez egizala salatu, bestelan urkamendira bear ebela-ta. Peruk esan eutson ezeren bildur ez izateko, ardura txikienik barik lo egiteko, ezetara be ez ebazala agertuko-ta.

Biararnonean Peruk eroan ebazan Erregeren aurrera txindi edo pitxi guztiak. Errege ta bere ingurukoak aitearenka izten ebazala. Ak itandu eutson Peruri:

— Eta lapurrak, nortzuk dira ba?

—Ezin esan neikeo, jauna; neurre itza emon dautset ez dodazala agertuko-ta.

— Baiña zuzentasunak aginduten dausku gaizkiñak (malechores) zigortatu egin bear dirala.

— Egi andia da ori, jauna; baiña damututa dagozan ezkerro, osturikoa biurtu daben ezkerro, Errege guztien Erregeren parkamena dauke, ta, Ak parkatu ezkerro, berorrek be parkatu begioe, jauna.

— Ez dago txarto esanda, eta bai poz andiaz, aitaita, parkatzen dautset. orain beste gauza bat igarri bear daustazu: nire emaztea laster sein (ume) egiteko dago ta esan eiskuzu mutilla ala neskea izango dan argitara urteteko dagon seintxua.

Peruk erantzun eutson Erregiña ikusi bear ebala orretarako, ta areto (salon) andi zabal baten, lagun aldra andi baten erdian Peru. Makur gizajoa estu ta larri egoan zer esan ez ekiala; baiña zer-edo-zer esan bear eban ta, eskatu eutson Erregiñari, mesedez, ibilli eitela aide batera ta bestera areto artan; ibilli zan, ba, ta Peruk esan eutson Erregeri:

— Jauna, gauza zailla da igarten... ez nago ziur; aruntza doianean, mutilla iruditzen jat; onuntzakoan, ostera, neskea.

Peru-ren zorionerako, andik iru edo lau egun barru erregiñak ume bi egin ebazan, bata neskea ta mutilla bestea. Nok adirazo an izan zan arritasuna? Nok azaldu noraiño goratua izan zan Peru Makur kaikuaren jakindasuna? Len barre

purrustadaka artu eben agure zirnela, orain Seneka berbera euren artean agertu bailitzan, lotsa ta itzal andiaz begiratuten eutsoen.

Larri egoan baina gure Baserri; Errege ta enparauak au ta ori ta bestea igarri egiala-ta asiko jakozala, ta bide onetan, laster jausi bear ebalako ikusten ebalako.

Alantxe, berak uste izan eban lez asi jakozan, eta Peruk bere larri-aldian urteiera polit bat asmatu **elm**: Erregeri *sermoitxo* bat zuzendu eutson, bertan beste gauza askoren artean iñotsola:

Gogoratu egikezue, jauna, nik neurez ezin izan dodala euki indarrik edo birtuterik egin dodazan gauzak egiteko; gogoratu egikezue, Jaungoikoagandik euki dodala indar ori, eta Jaunak bear-izana danean bakarrik emoten dauala bere eskerra (grazia), ta ez gizonen jolaserako; ez Jesus gure Jaunak ez bere jarraille izan diran santuak egin dabe iñoiz miraririk munduaren jolasgarrirako; ez naz ni santua, **balk**) on gora-bera, santuen bidez mirariak egin dauazan lez, ni pekatari onen bidez Jainkoak berak egin dau an ikusi dozuena, ta orain jolasbidean igarkizunakaz naz asten ba gara, Jainkoa zirikatzea izango da, ta otsagalduko on egin baiño len, obe izango da ni xera j oatea, berroren baimenaz.

Gizona! —erantzun eutson Erregek , igarle ona iña ez zara sermolari txarragoa. Bai, zuzen zagoz. esanda. Eutsi, ba, zeure zartzaroa ainbat ondoen o lain, eta zoaz Jainkoaz esanaz batera, Erregek ziskukada (talega) urrea itson Biurtu zan agurea baserrira, ta seme, erran, igusu ta laugarren edo boskarren maillako senide, auzokoak, erritar guztiak txiki ta andi, danak leian, berari eder-egiten eutsoela ziskukada (millagruak), eztula baiño zarrago egin arte ederto i zan Peru Makur agure zolia.

Irakurlea: Esti Medina-Boroa Auzokoa (Zornotza) - Injineru